

УДК 330.341.1

*Бібен О.І.,
асистент кафедри економічної теорії
та економіки сільського господарства,
Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет*

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Постановка проблеми. Реалізація інноваційного потенціалу агропромислового виробництва має сприяти досягненню продовольчої безпеки, розширенню експортного потенціалу аграрної сфери, зростанню ресурсної ефективності, зниженню ступеня навантаження на ті природні ресурси, які використовує галузь. Дані цілі сприятимуть і розвитку національної економіки, екологічній сфері та незалежності держави. В національній економіці й науковому співтоваристві відсутній загальноприйнятий комплексний підхід до формування показників ефективності використання інноваційного потенціалу, ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності чи визначення стану інноваційного розвитку. Більшість вчених віддають перевагу ресурсному підходу, який визначає інноваційний потенціал в якості сукупності необхідних матеріальних, інтелектуальних, інформаційних, науково-технічних, фінансових та інших ресурсів для здійснення інноваційної діяльності. Безсумнівно, ресурси це основа формування інноваційного потенціалу, але ресурсний підхід, на наш погляд, не відбиває його змістовну сутність, адже в такому трактуванні він визначається тільки їх наявністю і не залежить від способу їх використання. Вважаємо, що на сучасному етапі розвитку інноваційної теорії та з огляду на нагальні потреби інноваційного розвитку агропромислового виробництва розглядати сутність й структуру інноваційного потенціалу необхідно з позицій системного підходу. Представлення інноваційного потенціалу у вигляді системи дозволяє поглиблено виявити його сутність, структуру, а також взаємодію й взаємообумовленість структурних елементів, що сприяє розвитку інноваційного потенціалу та можливостей підприємств галузі у інноваційній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підходи до трактування інноваційного потенціалу вирізняються контекстом дослідження, методологією, рівнем формування й використання потенціалу

(макро-, мезо-, мікро) та методами його оцінки. Дослідженнями інноваційних засад розвитку агропромислового виробництва та формування інноваційного потенціалу в сфері аграрного виробництва займаються відомі вчені-дослідники: П. Саблук, М. Малік, О. Мельник, С. Тивончук, Л. Федулова, О. Шпикуляк [3; 4; 6; 7]. Дослідженню питань інноваційного розвитку та визначенню напрямів активізації інноваційного процесу в агропромисловому виробництві присвятили наукові дослідження видатні вітчизняні вчені: А. Бальян, О. Дацій, Л. Курило, О. Шубравська [1; 8; 9]. В той же час, низька активність інноваційного процесу в агропромисловому виробництві, необхідність визначення концептуальних положень формування інноваційного розвитку та дискусійність підходів до оцінки складових інноваційного потенціалу аграрної сфери зумовлює подальше вивчення проблем, що стосуються методології й методики оцінки інноваційного потенціалу агропромислового виробництва та особливостей модернізаційних трансформацій в аграрному секторі економіки.

Постановка завдання. Метою даної статті є оцінка ресурсного забезпечення інноваційного потенціалу агропромислового виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнення наукових праць з проблем інноваційного розвитку і функціонування економічних систем свідчить про надзвичайно високу роль інноваційного потенціалу, як каталізатора, прискорюючого їх інноваційний розвиток і визначає спроможність до переходу на новий рівень функціонування. У той же час виробнича діяльність в аграрній сфері має конкретну спрямованість на забезпечення населення продовольством, підвищення рівня життя сільського населення і зростання ефективності агропромислового виробництва, що визначає специфіку даної категорії в галузі. Аналіз підходів до визначення даного поняття, а також урахування специфіки аграрної сфери дозволяє розглядати інноваційний потенціал як сукупність взаємопов'язаних засобів і можливостей галузей агропромислового виробництва і підприємств, що дозволяють при заданих господарських умовах здійснювати інноваційну діяльність, спрямовану на модернізацію аграрної сфери.

Ресурси виступають об'єктивною складовою інноваційного потенціалу. В той же час, використання ресурсів залежить й від суб'єктивних чинників і способу поєднання з працею, досвідом, здатністю, мотивацією, технологією, кваліфікацією, енергією. Зазначені чинники є суб'єктивною складовою, яка формує особливі виробничі й управлінські знання, компетенції персоналу, креативність, мотивацію до інноваційних перетворень, інноваційну культуру. Ефективне поєднання об'єктивної й суб'єктивної складових сприятиме досягненню цілей інноваційного розвитку.

Реалізація інноваційного потенціалу забезпечує зростання інноваційної активності товаровиробників, збільшення частки інноваційної продукції, технологічне оновлення і модернізацію матеріально-технічних ресурсів. Для оцінки ресурсної складової інноваційного потенціалу агропромислового виробництва проаналізуємо основні показники, які характеризують стан використання матеріально-технічної складової аграрної сфери. Відсутність офіційних звітних даних про інноваційну активність в аграрному секторі змушує звертатись до опосередкованих показників, які вказують на інноваційний розвиток аграрних підприємств та використання інноваційного потенціалу аграрної сфери. Чинниками, які свідчать про активізацію інноваційних процесів в аграрній сфері та реалізацію її інноваційного потенціалу є підвищення фондівіддачі, енергозабезпеченості, продуктивності праці, матеріаловіддачі, зростання обсягів виробництва та інвестиційного забезпечення інноваційного процесу.

Так збільшення інвестицій на 100 грн сільськогосподарської продукції та на 1 га сільськогосподарських угідь мало б забезпечити зростання фондівіддачі і матеріаловіддачі продукції галузі. Разом з тим, як свідчать дані рисунку 1, за період 2008–2015 рр. інвестиції перманентно зростали. Найбільші періоди зростання відносяться до 2009–2012 рр., але й 2014-2015 рр. характеризуються незначною позитивною тенденцією зростання інвестицій на 100 грн. сільськогосподарської продукції та на 1 га сільськогосподарських угідь.

Разом з тим, за висновками експертів, сучасний рівень інвестицій в аграрному секторі є майже найнижчим у національній економіці, а інвестиції до основного капіталу галузі за період 1990-2000 рр. скоротилися у 25 разів і на період 2014 р. сільське господарство змогло відновити обсяги інвестування тільки на 24% [9]. Доволі низькою є й питома вага сільськогосподарського виробництва у структурі прямих іноземних інвестицій. Попри повільне зростання інвестицій в аграрній сфері наявна тенденція до скорочення фондівіддачі й матеріаловіддачі (рис. 2).

Як свідчить дані рис. 2, фондівіддача на 100 грн. середньорічних виробничих фондів знизилась з 181 грн. у 2008 р. до 99 грн. у 2015 р., тобто майже вдвічі. В той же час матеріаловіддача на 100 грн. матеріальних витрат за аналізований період знижувалась з вищими темпами: з 260 грн у 2008 р. до 86 грн у 2015 р. (скорочення майже у 3 рази).

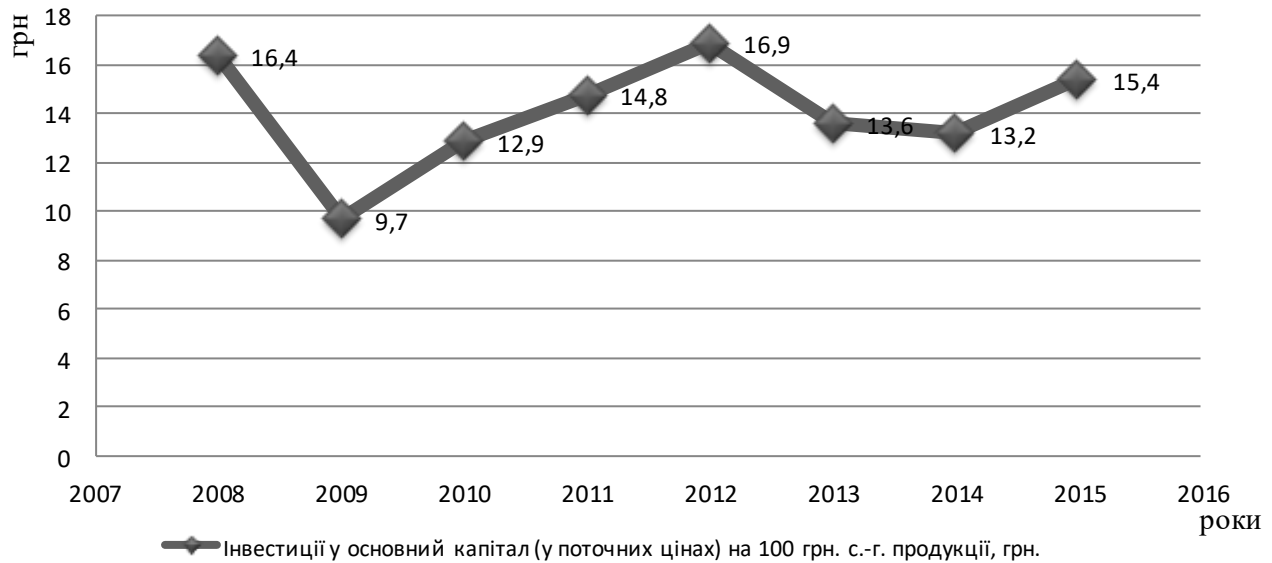

Рис. 1. Динаміка інвестиції у основний капітал (на 100 грн с.-г. продукції) в агропромисловому виробництві

Джерело: дані державного комітету статистики України [2]

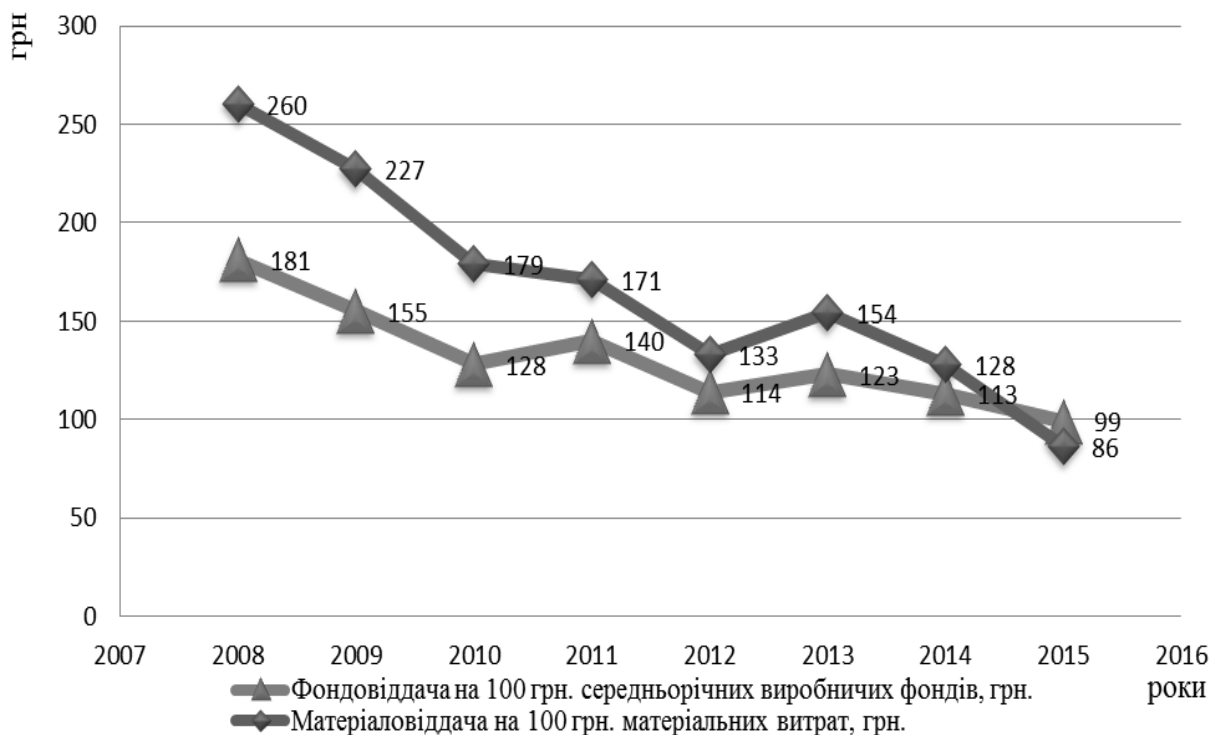

Рис. 2. Динаміка показників фондовіддачі і матеріаловіддачі в агропромисловому виробництві України

Джерело: дані державного комітету статистики України [2; 5]

Показники енергозабезпеченості на 100 га посівних площ поступово скорочувались, починаючи з 2008 р. (рис. 3) і несуттєво зросли за даними 2012 та 2013 рр., а у 2014 та 2015 рр. тенденція до скорочення енергозабезпеченості аграрної галузі відновилась. Зрозуміло, що наявний фінансовий стан сільськогосподарського виробництва вплинув і на його забезпеченість матеріально-технічними ресурсами. Так, за висновками експертів, фондоозброєність у аграрній галузі майже в 10 разів менша за середню по національній економіці, а за потужністю двигунів тракторного парку у

розрахунку на 100 га ріллі та наявністю зернозбиральних комбайнів, що припадають на 1000 га посівної площі наша країна поступається Німеччині всемо, Франції понад у п'ятеро та вчетверо відповідно. За оцінками фахівців, Україні не вистачає 25 тис. комбайнів. Нестача техніки обумовлює значні втрати урожаю, які в останні роки становлять 10-11%. Окрім того, при потенційній здатності українських земель до продовольчого забезпечення у межах 150-500 млн осіб, родючість ґрунтів в країні постійно знижується: через водну та вітрову ерозію втрачається від 450 до 600 млн т родючого шару ґрунту щорічно [9, с. 72-73].

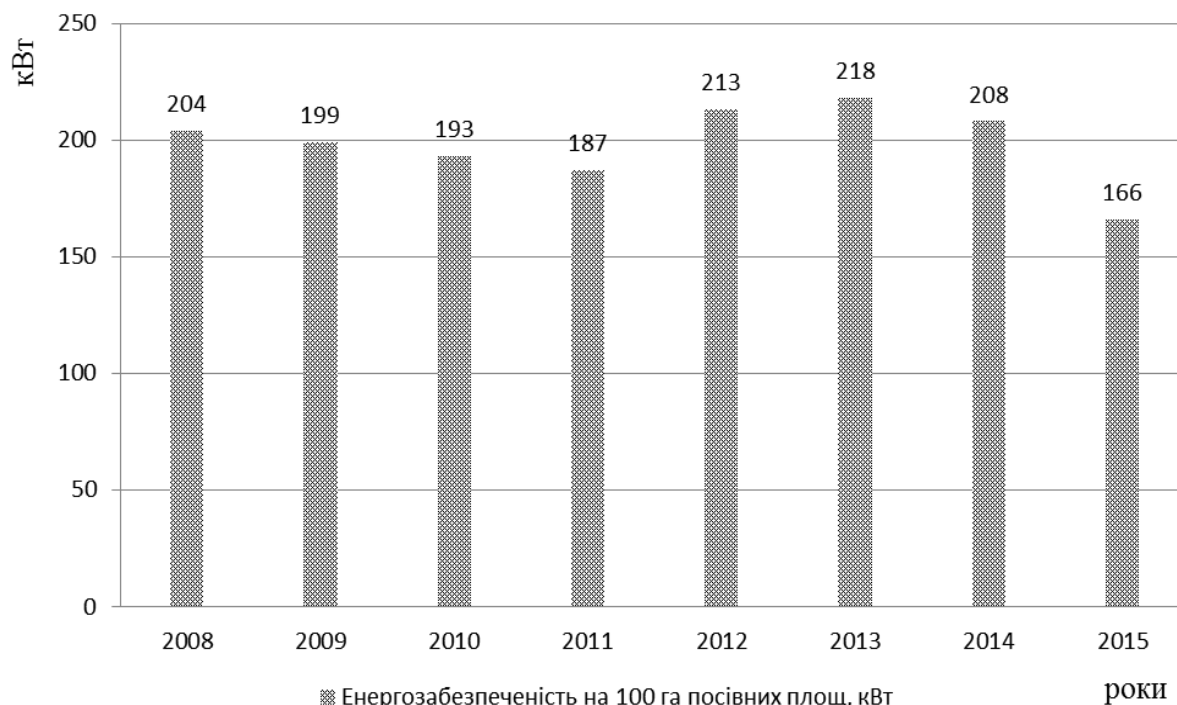

Рис. 3. Динаміка показників енергозабезпеченості на 100 га посівних площ

Джерело: дані державного комітету статистики України [2]

Можна констатувати, що зростання технічної оснащеності агропромислового виробництва не відбулось, навіть при незначному зростанні інвестицій в основний капітал та повільному зростанні показників продуктивності праці в сільськогосподарських підприємствах.

Сільське господарство можна віднести до майже унікальної галузі національної економіки, адже навіть за умов кризи вона зберігає достатньо високі темпи зростання або нижчі порівняно з іншими сферами рівні падіння. Так темпи зростання у середньому за 2011-2014 рр. склали 7,5%, сільське господарство формує 12% ВДВ національної економіки та 31% експортних надходжень (за даними 2014 р.), а рентабельність виробництва у 2006-2014 рр. в середньому склала майже 17% [9, с. 72]. В даному аспекті майже парадоксальним виглядає зростання обсягів виробленої продукції на 1 га сільськогосподарських угідь на 33 % до показника 2008 року.

Охарактеризовані тенденції в агропромисловому виробництві визначились за умов серйозних проблем у сфері фінансового та матеріально-технічного забезпечення галузі. Потенціал такого розвитку із спиранням переважно на природні чинники не є безмежним і в останні роки демонструє ознаки вичерпування. У 2015 р. відбулося падіння сільськогосподарського виробництва, значно зросли виробничі витрати товаровиробників за умов звуження внутрішнього продовольчого ринку (через скорочення купівельного попиту та зростання цін).

Відтак фінансові, матеріально-технічні ресурси сільськогосподарського виробництва, існуючий стан екологічної сфери села не сприяють ефективному функціонуванню галузі та переходу на інноваційні засади розвитку, що мало б забезпечити підвищення конкурентоспроможності національних товарів, сприяти поширенню новітніх технологій та нових виробництв. В даному контексті варто зазначити, що інноваційний шлях розвитку є єдиною альтернативою для розв'язання проблем, які існують в аграрній сфері та досягнення стратегічних пріоритетів розвитку. Для ефективного використання інноваційного потенціалу важливим є цілісність й нерозривність стадій інноваційного процесу, який в сучасних вітчизняних реаліях відбувається за лінійно-послідовною схемою (рис. 4) і є залежним від обсягу державного фінансування наукових досліджень в аграрній сфері.

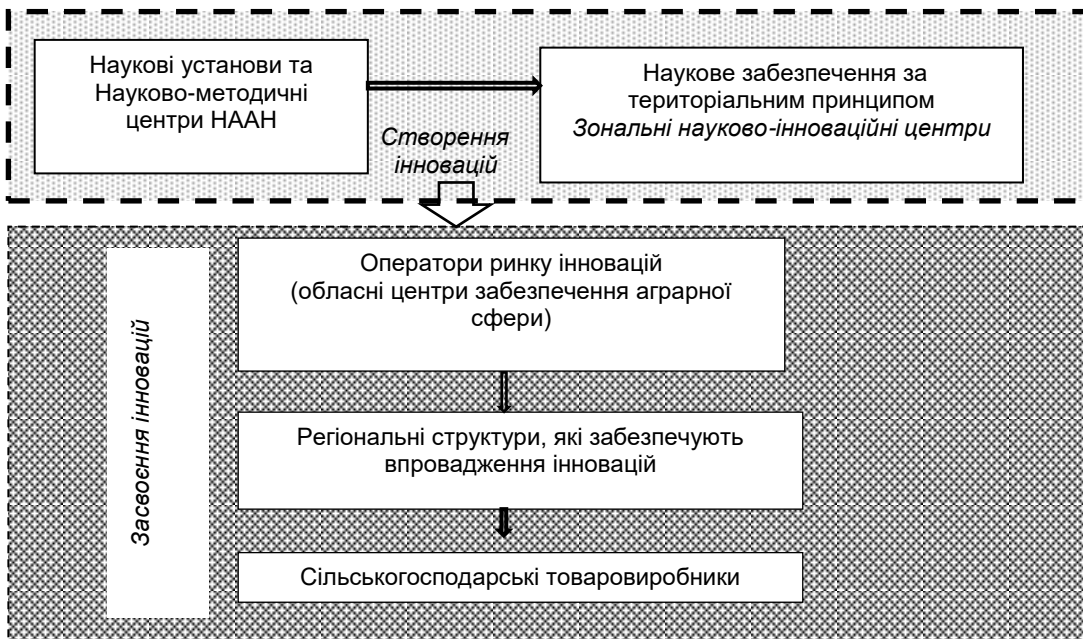

Рис. 4. Структурно-логічна схема лінійно-послідовної моделі інноваційного процесу в агропромисловому виробництві України

Джерело: розроблено автором

Ефективність і перспективи інноваційного розвитку агропромислового виробництва в значній мірі визначаються результатами інноваційної агровиробників та відповідних умов, які створені державою для реалізації інноваційного процесу на всіх етапах – від розробки ідеї до впровадження і комерціалізації агроінновації. Сучасний стан розвитку та слабкість інноваційного процесу в агропромисловому виробництві не відповідають очікуванням становлення потенційно конкурентоспроможної сфери. В агропромисловому виробництві сформувалась неоптимальна структура різних форм господарювання, співвідношення між тваринництвом і рослинництвом, посівними площами окремих сільськогосподарських культур, між джерелами фінансового забезпечення ресурсів виробництва, імпортними і вітчизняними ресурсами.

Спостерігається значна залежність вітчизняного сільськогосподарського виробництва від імпорту матеріально-технічних ресурсів. На даний час в національній економіці та її аграрній сфері переважають квазіінновації, тобто ті інновації, які є новими лише для певного підприємства, але ці новації іноді належать до попередніх технологічних укладів і по суті не є інноваціями. В Україні інноваційну активність демонструють переважно великі вертикально інтегровані структури, яким доступні: елітний посадковий матеріал, племінні тварини, новітні взірці агротехніки, передові технології виробництва. Разом з тим для таких підприємств використання агроінновацій відбувається з метою, яка не завжди відповідає національним пріоритетам розвитку, а впровадження новацій здійснюється переважно для нарощування за будь-яких умов обсягів випуску (без врахування екологічного і соціального наслідків звуження спеціалізації, зростання концентрації виробництва).

Наявні ресурсні, організаційно-правові, інфраструктурні проблеми в агропромисловому виробництві не сприяють нарощуванню та реалізації його інноваційного потенціалу. Першочергового розв'язання потребує проблема зміни моделі організації інноваційного процесу, в якому були б враховані запити споживачів інновацій або зворотні зв'язки із споживачами інноваційного продукту, а сам процес забезпечував би нерозривність стадій процесу: створення, поширення, впровадження інновацій та отримання ефекту від їх освоєння. В національній економіці створені практично всі використовувані в світі організаційні форми підтримки інновацій. Разом з тим, етапи створення інноваційної продукції в країні розімкнуті: фундаментальні дослідження не переходять в прикладні, а прикладні - в дослідно-конструкторські, останні - в аграрну продукцію. Можемо констатувати відсутність в аграрній сфері цілісної системи інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу. Елементи інноваційної інфраструктури слабо розвинені, а наявні правові механізми формування інноваційних структур не ефективні.

Висновки з проведеного дослідження. У вітчизняних реаліях сформувалась висока залежність рівня інноваційного потенціалу від рівня концентрації виробництва й капіталу в аграрній сфері, що обумовило значне коливання в показниках ефективності використання матеріально-технічних ресурсів товаровиробниками. Найсуттєвішим фактором, який впливає на результати реалізації інноваційного потенціалу є рівень інвестиційного забезпечення агровиробництва. Низький

або майже відсутній інноваційний розвиток агровиробництва в національній економіці потребує дієвих заходів у сфері інституціонального регулювання з метою стимулювання більш ефективного використання інноваційного потенціалу.

Проведений аналіз використання ресурсної складової інноваційного потенціалу агропромислового виробництва України доводить, що проблеми інноваційного розвитку галузі і реалізації її інноваційного потенціалу знаходяться не тільки в площині забезпечення ресурсами. В сучасних реаліях суттєво зросла роль нормативно-правового, організаційно-економічного й інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку аграрної сфери, тобто прийнятих формальних норм і створених умов, які регулюють і координують інноваційну діяльність агровиробників, стимулюють їх до впровадження інновацій та визначають особливості реалізації стадій інноваційного процесу в агропромисловому виробництві.

В агропромисловому виробництві не створено дієвої управлінської вертикалі, слабкі комунікації між рівнями управління, в обмеженій формі використовується програмно-цільовий підхід. Не стали поширеними середньострокові чи довгострокові програми інноваційного розвитку галузі, не прийнято стратегію інноваційного розвитку. Низька ефективність управління галузевим розвитком обумовила повільність модернізаційних змін і непослідовність прийнятих управлінських рішень, що не дозволило реалізувати інноваційний потенціал агропромислового виробництва.

Бібліографічний список

1. Дацій О.І. Фінансове забезпечення інновацій в агропромисловому комплексі України [Текст] / О.І. Дацій // Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку. – 2011. – № 1. – С. 65-76.
2. Капітальні інвестиції в Україні за 2010-2015 рр. [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Мельник О.Г. Формування методологічних підходів у дослідженнях інновацій та інноваційного розвитку / О.Г. Мельник // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 6 (120). – С. 18-25.
4. Саблук П.Т. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія / П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуляк, Л.І. Курило. – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с.
5. Сільське господарство України : Статистичний збірник / за ред. Ю. М. Остапчука – К. : Держкомстат України, 2015. – 379 с.
6. Федулова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення / Л. Федулова // Економічна теорія. – 2013. – № 2. – С. 28-45.
7. Шпикуляк О.Г. Інститути й інституції у розвитку інтеграційних процесів в аграрній сфері / О.Г. Шпикуляк, О.Ю. Лузан // Економіка АПК. – 2013. – № 4. – С. 86-92.
8. Шубравська О.В. Перспективи модернізації аграрного сектору України / О.В. Шубравська, К.О. Прокопенко // Економіка України. – 2013. – № 8 (261). – С. 64-76.
9. Шубравська О.В. Структурна корекція сільськогосподарського виробництва як чинник його ефективного зростання [Текст] / О. В. Шубравська // Економіка і прогнозування. – 2016. – № 1. – С. 71–82.

References

1. Datsii, O.I. (2011), "Financial provision of innovation in the agro-industrial complex of Ukraine", *Problemy investytsiino-innovatsiynoho rozvytku*, no. 1, pp. 65-76.
2. State Statistics Service of Ukraine, Capital investments in Ukraine behind 2010-2015, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (access date November 26, 2016).
3. Melnyk, O. (2011), "Formation of methodological approaches in innovation research and innovation", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 6, pp. 18-25.
4. Sabluk, P.T., Shpikuliak, O.H. and Kurylo, L.I. (2010) *Innovatsiina diulnist v agrarnii sferi: instutusionalni aspekt* [Innovation activities in the agricultural sector: institutional aspects], NNTs "IAE", Kyiv, Ukraine, 706 p.
5. State Statistics Service of Ukraine (2015), *Sil'ske hospodarstvo Ukrainy : Statystychnyy zbirnyk* [Agriculture of Ukraine: Statistical Collection], Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine, 379 p.
6. Fedulova, L. (2013), "Innovative development: the evolution of attitudes and awareness of the problems of modern", *Ekonomichna teoria*, no. 2, pp. 28-45.
7. Shpykuliak, O.H. and Lyzan, O.Yu. (2013), "The institutes and institutions within the framework of the development of the integrational process in Ukraine", *Ekonomika APK*, no. 4, pp. 86-92.
8. Shybravska, O.V. and Prokopenko, K.O. (2013), "Prospects for the modernization of the agricultural sector of Ukraine", *Ekonomika Ukrainy*, 8, pp. 64-76.
9. Shybravska, O.V. (2016), "Structural correction of agricultural production as a factor in its effective of growth", *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 1, pp. 71–82.

Бібен О.І. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Мета. Дослідити методичні підходи та оцінити ресурсне забезпечення інноваційного потенціалу агропромислового виробництва.

Методика дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є системний підхід до вивчення проблем формування інноваційного потенціалу та оцінки його ресурсної складової. В процесі дослідження використано загальні і спеціальні методи для встановлення залежності рівня інноваційного потенціалу від концентрації виробництва й капіталу в аграрній сфері, а також для визначення факторів впливу на результати реалізації інноваційного потенціалу.

Результати дослідження. Встановлено високу залежність рівня інноваційного потенціалу від концентрації виробництва й капіталу в аграрній сфері, що обумовило значне коливання в показниках ефективності використання матеріально-технічних ресурсів товаровиробниками. Визначено, що найсуттєвішим фактором, який впливає на результати реалізації інноваційного потенціалу є рівень інвестиційного забезпечення агропромислового виробництва. Виявлено, що наявні ресурсні, організаційно-правові, інфраструктурні проблеми в агропромисловому виробництві не сприяють нарощуванню та реалізації його інноваційного потенціалу. Обґрунтовано, що першочергового розв'язання потребує проблема зміни моделі організації інноваційного процесу, в якому були б враховані запити споживачів інновацій або зворотні зв'язки із споживачами інноваційного продукту, а сам процес забезпечував би нерозривність стадій процесу: створення, поширення, впровадження інновацій та отримання ефекту від їх освоєння.

Наукова новизна. Визначено інноваційний потенціал як сукупність взаємопов'язаних засобів і можливостей галузей агропромислового виробництва і підприємств, що дозволяють при заданих господарських умовах здійснювати інноваційну діяльність, спрямовану на модернізацію аграрної сфери.

Обґрунтовано чинники, які свідчать про активізацію інноваційних процесів в аграрній сфері та реалізацію її інноваційного потенціалу, зокрема: підвищення фондіввіддачі, енергозабезпеченості, продуктивності праці, матеріаловіддачі, зростання обсягів виробництва та інвестиційного забезпечення інноваційного процесу. Аргументовано необхідність забезпечення цілісності й нерозривності стадій інноваційного процесу для ефективного використання інноваційного потенціалу.

Практична значущість. Теоретико-методичні положення поглиблюють практику інституціонального регулювання інноваційного розвитку та забезпечують можливість активізації інноваційного процесу в агропромисловому виробництві.

Ключові слова: агропромислове виробництво, інновація, інноваційний розвиток, інноваційна політика, інноваційний потенціал.

Biben O.I. RESOURCE PROVISION OF INNOVATIVE POTENTIAL OF THE AGRICULTURAL PRODUCTION

Purpose. The aim of the article is to explore methodological approaches and evaluate resource providing of innovation potential of the agricultural production.

Methodology of research. Theoretical and methodological basis of the study is a systematic approach to studying the problems of formation of innovative potential and evaluation of its resource component. The general and special methods for installation of innovative capacity, depending on the concentration of production and capital in agriculture, and to determine the factors influencing the results of the innovation potential realization are used during the study.

Findings. The high dependence of the level of the innovative capacity from the concentration of production and capital in agriculture that led to significant variations in terms of efficiency of material and technical resources by producers is established.

It is determined that the most significant factor that affects the results of the innovative potential realization is the level of investment support of agricultural production. It is revealed that the available resource, organizational and legal, infrastructural problems in agricultural production did not contribute to the building and implementation of its innovative potential.

It is substantiated that the primary problem of changing the model of the innovation process organization requires solution, which would take into account requests of consumer innovations or backward linkages with customers of innovative product, but the process would ensure the continuity of the process stages: creation, distribution, implementation of innovations and getting the effect from their development.

Originality. Innovative capacity as a set of interrelated means and capabilities of agro-industrial production industries and enterprises, allowing to implement innovate activity for modernization of the agricultural sector in the given economic conditions, is determined.

The factors that indicate the activation of innovative processes in agriculture and the implementation of its innovative potential, including: increasing in fund recoil, energy supply, productivity of labor, material recoil, growth in production volumes and investment support of the innovation process, are substantiated. The necessity of ensuring the integrity and continuity of stages of the innovation process for the effective use of innovative potential is argued.

Practical value. Theoretical and methodological provisions deepen the practice of institutional regulation of innovative development and provide the opportunity to enhance the innovation process in agricultural production.

Key words: agricultural production, innovation, innovative development, innovative policy, innovative potential.

Бібен Е.И. РЕСУРСНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА АГРОПРОМЫШЛЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

Цель. Исследовать методические подходы и оценить ресурсное обеспечение инновационного потенциала агропромышленного производства.

Методика исследования. Теоретико-методологической основой исследования является системный подход к изучению проблем формирования инновационного потенциала и оценки его ресурсной составляющей.

В процессе исследования использованы общие и специальные методы для установления зависимости уровня инновационного потенциала от концентрации производства и капитала в аграрной сфере, а также для определения факторов влияния на результаты реализации инновационного потенциала.

Результаты. Установлена высокая зависимость уровня инновационного потенциала от концентрации производства и капитала в аграрной сфере, что обусловило значительное колебание в показателях эффективности использования материально-технических ресурсов товаропроизводителями. Определено, что наиболее существенным фактором, который влияет на результаты реализации инновационного потенциала является уровень инвестиционного обеспечения агропроизводства. Выявлено, что имеющиеся ресурсные, организационно-правовые, инфраструктурные проблемы в агропромышленном производстве не способствуют наращиванию и реализации его инновационного потенциала. Обосновано, что первоочередного решения требует проблема изменения модели организации инновационного процесса, в котором были бы учтены запросы потребителей инноваций или обратные связи с потребителями инновационного продукта, а сам процесс обеспечивал бы неразрывность стадий процесса: создание, распространение, внедрение инноваций и получение эффекта от их освоения.

Научная новизна. Определен инновационный потенциал как совокупность взаимосвязанных средств и возможностей отраслей агропромышленного производства и предприятий, которые позволяют при заданных хозяйственных условиях осуществлять инновационную деятельность, направленную на модернизацию аграрной сферы.

Обоснованно факторы, свидетельствующие об активизации инновационных процессов в аграрной сфере и реализации ее инновационного потенциала, в частности: повышение фондоотдачи, энергообеспеченности, производительности труда, материалоотдачи, рост объемов производства и инвестиционного обеспечения инновационного процесса.

Аргументирована необходимость обеспечения целостности и неразрывности стадий инновационного процесса для эффективного использования инновационного потенциала.

Практическая значимость. Теоретико-методические положения углубляют практику институционального регулирования инновационного развития и обеспечивают возможность активизации инновационного процесса в агропромышленном производстве.

Ключевые слова: агропромышленное производство, инновация, инновационное развитие, инновационная политика, инновационный потенциал.